

Naredimo Slovenijo bogato!

Da bi omogočili rast 5000 dinamičnim podjetjem, ki bodo ustvarila 85 odstotkov novih zahtevnejših delovnih mest in prispevala h gospodarski rasti države kar 90 odstotkov vse rasti, moramo ustvariti inovativno, podjetniško, enostavnejše, preglednejše in stabilnejše okolje, ki bo prijaznejše in spodbudnejše za slehernega državljanca Slovenije in za sleherno podjetje.

Viljem Pšeničny

Pred leti sem srečal profesorja Spyrosa Makridakisa, avtorja knjige *Forecasting, Planning, and Strategy for the 21st Century* (1990). Razlagal je, da je pri dolgoročnem načrtovanju poleg statističnih metod ter ekonometričnih modelov treba imeti tudi domišljijo in se zateči k metodam delfskega preročišča, upoštevati intuicijo, ki je prav v podjetniškem odločanju za prihodnost izjemnega pomena. O tem je govoril na nekem ameriškem programu usposabljanja za pripravo poslovnih načrtov za pridobitev tveganega kapitala, kar se mi je zdelo dokaj zabavno in po vrnitvi domov sem njegovo knjigo prebral, kmalu zatem pa napisal enega svojih prvih »preroških člankov«, ki je pod naslovom »Sprostiti podjetništvo« izšel 13. junija 1991 v *Gospodarskem vestniku*¹.

Tako se mi je zapisalo:

»Lepo urejene domačije, penziona, mala podjetja in obrtne delavnice (specializirane za vrhunske proizvode in storitve), ob večjih središčih in naseljih na gosto posejana srednja in velika podjetja, predvsem pa hoteli, nakupovalna središča, borza, humano urejena stanovanjska naselja. Ljudje hitijo po svojih poslih in opravkih. Urejene zelenice in parki, urejen promet in veseli živčav otrok in mladine, vse to priča o socialno in ekološko prijazni združbi, ki se je še pred leti borila za ekonomski in politični obstoj na sončni strani Alp...«

V nadaljevanju sem Slovenijo primerjal z velikim podjetjem, ki ima sedemsto tisoč zaposlenih, ki delajo v proizvodnji in storitvah in seveda v spremljajočih, režijskih dejavnostih... Poskušal sem o Sloveniji razmišljati na način, kot je to zapisal Makridakis, čeprav se mi je zdelo utopično, ko je v omenjeni knjigi leta 1990 zapisal, da bo do leta

¹ V zadnjih šestnajstih letih sem napisal najmanj osem člankov o tem, kako »narediti Slovenijo bogato«. Tokratni, torej deveti, je kot sinteza več dosedanjih zapisov in izjav v različnih intervjujih. Naj omenim: Kako narediti Slovenijo bogato? (*Slovenska ekonomska revija*, junij 1992), Postanimo bogati - Slovenija kot podjetniška priložnost (*Mars*, Ljubljana, julij-avgust 2002), Iz Slovenije ne želimo narediti Amerike (*Profit*, september 2006), ipd.

2000 vsakdo imel svoj osebni računalnik in da ta ne bo stal več kot 1000 dolarjev. Pa vendar se mi je njegov način razmišljanja zazdel razumen. Čas je pokazal, da je marsikaj napovedal prav.

Slovenija, podjetniško ekološka oaza v Evropi

Kakšna bo Slovenije čez naslednjih petnajst, dvajset let? Bo takšna kot zmore biti in predvsem takšna, kot si jo želimo?! In kakšno si želimo?

Sam pričakujem, da bo Slovenija neke vrste podjetniško ekološka oaza v Evropi, da bomo znali ohraniti naše temeljne vrednote, naš odnos do dela, družine, predvsem pa tudi do okolja, pitne vode in do vseh tistih dobrin, s katerimi nam je narava dala določene pogoje, ki so ekstremni in v mnogočem še neizkoriščeni. Če bi o Sloveniji želel govoriti na preprost način, razumljiv v besednjaku tržne eko-

Interes velikih je izključno profitni motiv, medtem ko so interesi mikro in malih gospodarskih subjektov, kjer je lastnik najpogosteje tudi manager in delavec, stabilno poslovanje, zaposlitev družine in redni prihodki iz dela.

nomije, bi dejal, da bi morali uveljaviti »vstopnino za vstop v naravni podjetniški park Slovenija«, ki bi zagotovila, da bi z lahkoto vzdrževali ravnotežje, ki ga danes vse bolj rušijo okolju neprijazne proizvodne, storitvene in še posebej transportne dejavnosti.

Prepričan sem, da je prihodnost predvsem v rokah slovenskega podjetništva in to predvsem tistega dela, ki ima korenine v nekaj stoletni tradiciji slovenske obrti in domačega tovarnarstva. V družinskem podjetništvu.

Slovenija lahko v desetih, petnajstih letih postane

dežela malega in srednje velikega podjetništva, velika podjetja pa bodo deli multinacionalk, podobno kot to velja za Dansko, Belgijo in druge manjše države. Danes imamo nekaj manj kot sto tisoč malih in srednjevelikih gospodarskih subjektov, med njimi skoraj štiri petine mikro podjetij, ki jih vodijo bolj ali manj uspešni, usposobljeni in motivirani podjetniki ter managerji. Med njimi je okoli pet tisoč res dinamičnih podjetnikov, takšnih, ki so nosilci zanimivih,

Kaj torej storiti za hitrejši podjetniški razcvet Slovenije? Pri iskanju odgovorov se vse prepogosto zatekamo k poenostavljanju, k odgovorom, ki povzemajo izkušnje drugih držav, še najraje pa s prstom pokažemo na neprijazno in nadpovprečno birokratizirano podjetniško okolje, na premajhno inovativnost in znanje, pomanjkanje ustreznih virov financiranja, na ne-ustrezno davčno politiko in ureditev, na finančno nedisciplino, pa na sivo

in ne glede na druge prej navedene splošno znane ovire za podjetništvo. Dinamična podjetja bomo našli tako v ZDA kot tudi v državah, kjer podjetništvo ovirata zakonodaja in miselnost.

Podjetništvo danes uspeva v državah, kjer se mladina do pred nekaj leti ni imela priložnosti šolati na podjetniških šolah in MBA-jih, cveti tudi v nekaterih državah nekdanjega socializma, kjer ima praktično še manj tradicije kot pri nas. In to zato, ker so za podjetništvo pomembni podjetniki! Ti so doma povsod; so pa, žal, »redka dobrina«. Morajo delovati v vseh segmentih družbe – tako v malem in velikem gospodarstvu, v javnem in zasebnem sektorju. Da, tudi državna uprava in država se morata obnašati podjetniško! To pa pomeni predvsem – dolgoročno razvojno, usmerjeno v dolgoročno rast in večanje dodane vrednosti. Vse te misli tako ali drugače že leta prebiramo tudi v deklaracijah EU, v Lizbonski strategiji, Zeleni knjigi in v drugih evropskih listinah o podjetništvu.

Gazele, ki jih vodi podjetniška miselnost, obstajajo v vseh državah ne glede na večjo ali manjšo prijaznost do podjetniškega okolja.

Prepričani smo lahko, da v Sloveniji ni (ali vsaj ne bistveno) manjšega deleža podjetnih ljudi, kot je ta v ZDA, na Irskem, Finskem, Slovaškem ali na Kitajskem. Očitno pa je manjši delež tistih, ki se v zadnjih letih lotevajo podjetniškega podviga. Očitno je tudi število tistih, ki so nad podjetniško kariero razočarani, vse večje. Vse to je razumljivo in po svoje normalno. Do osamosvojitve smo imeli zasebni podjetniški sektor le v obrti. Po letu 1990 smo beležili »obdobje podjetniškega optimizma«, v zadnjih letih pa se srečujemo s »podjetniškim realizmom«, kjer je število novih subjektov kar približno uravnoteženo s številom izstopov. Tej strežnički v zadnjih nekaj letih bi morale slediti obdobje vzdržne rasti (sustainable growth), ki pa je dejansko možna le ob ustreznem dodatnem kapitalu v podjetniškem sektorju (razbremenjevanje obremenitev gospodarstva in novi viri), dodatnem vlaganju dela in predvsem v hitrem tehnološkem posodabljanju vseh procesov v podjetjih in javnem sektorju.

Bodimo ambicioznejši od Lizbonske deklaracije

Cilj dolgoročne Strategije razvoja Slovenije je jasen: »Slovenijo narediti bogatejšo od povprečja EU, da bi lahko izboljšali in ohranili doseženo raven socialne varnosti, pospešili razvoj vseh regij ter izboljšali okolje! Zato bo potrebno pospešeno vlagati v ljudi, v tehnološki razvoj in izboljšati institucionalni okvir: predvsem z oblikovanjem spodbudnega poslovnega okolja za podjetništvo..., z deregulacijo in s povečanjem konkurenčnosti itd.«. S takšnim ciljem se strinjamo, sprašujem pa se, v kolikšni meri ga bomo v naslednjih letih hoteli in znali uresničiti.

foto: Tadej Zajšek

Po letu 1990 smo beležili obdobje podjetniškega optimizma, v zadnjem času pa se srečujemo s podjetniškim realizmom.

najbolj perspektivnih, potencialno dinamičnih podjetniških idej.

Ovire ne smejo (p)ostati izgovor

Da bi omogočili rast 5000 dinamičnim podjetjem, ki bodo ustvarila 85 odstotkov novih, zahtevnejših delovnih mest in prispevala h gospodarski rasti države kar 90 odstotkov vse rasti, moramo ustvariti inovativno podjetniško, enostavnejše, preglednejše in stabilnejše okolje, ki bo prijaznejše in spodbudnejše za slehernega državljanja Slovenije in za sleherni podjetje.

ekonomijo in še na nekaj drugih pomembnejših ovir za rast podjetij. Nesporno je, da so našteje ovire v veliki stopnji odvisnosti z gospodarsko uspešnostjo držav in podjetij, z gospodarsko rastjo in s stopnjo zaposlovanja.

Prav tako pa raziskovalci ugotavljajo pri preučevanju najhitreje rastočih dinamičnih podjetij - gazel, da le-te obstajajo v vseh državah, in to ne glede na ureditev, večjo ali manjšo prijaznost podjetniškega okolja,

Podjetniki so doma povsod, a sodijo med redke dobrine.

Je mogoče, da se bo Slovenija v prihodnje res pričela obnašati kot podjetniška država, da bo tudi podjetniško upravljana in vodena? Da bomo znali slediti tej podjetniški viziji, ki je edino lahko skupni imenovalec vsem političnim opcijam, vsem prebivalcem: od najmlajših, ki bodo tako spet videli prihodnost kot priložnost in izziv, zaposlenih, ki jim gospodarska rast pomeni tudi vsestransko bogatejšo življenje, do starejših, ki si ne želijo in ne zaslužijo zmanjševanja socialne varnosti?

Usmeritve moramo iskati v treh smereh. Najprej si odgovorimo na vprašanje, ali smo dosegli najširši družbeni konsenz (socialno-ekonomski sporazum) glede podjetniške vizije in strategije razvoja Slovenije za naslednjih deset ali več let? Obrtniki in podjetniki že leta predlagamo, da za nacionalne šampione prepoznamo poleg uspešnih velikih in srednjevelikih podjetij tudi dinamična mikro in mala podjetja z visokim potencialom rasti, ki so že uveljavila svojo storitev in proizvod, svojo blagovno znamko na domačem in svetovnem trgu. Predlagamo nacionalni program promocije inovativnega in dinamičnega podjetništva, sistematično prepoznavanje in nagrajevanje uspešnih podjetnikov ter pomoč pri premošča-

Slovenijo moramo narediti bogatejšo od povprečja EU, da bi lahko izboljšali in ohranili doseženo raven socialne varnosti, pospešili razvoj vseh regij ter izboljšali okolje!

nju težav tistim, ki zaidejo v težave. To bi bila naloga tudi vseh institucij, ki se ukvarjajo s promocijo in pospeševanjem podjetništva!

Nato se vprašajmo, kaj smo v zadnjih letih storili za svoje znanje in za znanje zaposlenih pri nas? Koliko svojih procesov in izdelkov ali storitev smo modernizirali in inovirali? Koliko novih tržnih niš smo poiskali in preverili? S koliko drugimi podjetniki smo se poslovno ali tudi kapitalsko povezali, da bi se hitreje razvijali in dosegali boljše rezultate pri prodaji in v nabavi? Koliko obrtno-podjetniško-

foto: Tadej Zajšek

Čez 20 let bo Slovenija podjetniško-ekološka oaza Evrope. Bomo dihali čist zrak ali ga bomo raje kupovali v trgovinah?

Z mojo Adria odkrivam življenje v gibanju.

WWW.ADRIA-MOBIL.SI

ADRIA MOBIL, d.o.o., Straška cesta 50, 8000 Novo mesto, Slovenija

izobraževalnih grozdov smo sami oblikovali? Kaj smo storili za to, da bi uveljavili svojo blagovno znamko ali blagovno znamko drugega podjetnika v kraju, regiji? Smo izkoristili katero od drugih slovenskih blagovnih znamk, ki so v Evropi že uveljavljene? Kaj smo storili za izboljšanje designa ali za povezavo z znanostjo in mladimi raziskovalci? Zagotovo si lahko zastavimo še več tovrstnih vprašanj in, žal, na mnoga ne bomo mogli odgovoriti pritrdilno!

Zamislimo se tudi nad našim podjetniškim okoljem. Na vprašanje, koliko je v zadnjih petnajstih letih postalo bolj prijazno podjetniku, žal ne bomo našli veliko pozitivnih odgovorov. Država je, podobno kot se dogaja tudi v EU, iz leta v leto postavljala večje zahteve po administriranju, nove in zahtevnejše standarde na številnih področjih, ki prinašajo podjetnikom nove in nove stroške, nove obveznosti in obremenitve dela. Vse večje je poslovno tveganje in najmanjši gospodarski subjekti, takšnih pa je prav v obrti največ, se srečujejo z vedno več vprašanji, na katera sami ne najdejo odgovora. Šele v zadnjih dveh letih se je stanje pričelo izboljševati in država ovire ne le postavlja, ampak tudi odpravlja.

Prepričani smo, da je moč Slovenijo narediti bogatejšo le z bolj podjetniškim ravnanjem v zasebnem in javnem sektorju. Za konkurenčnost Slovenije, konkurenčnost slehernega podjetja in slehernega državljanca moramo narediti več, kot si je to zastavila Evropa z Lizbonsko deklaracijo. Bodimo bolj ambiciozni, kot smo bili kadarkoli doslej! Razvijmo zmagovalno prepričanje in zmagali bomo!

Doc. dr. Viljem Pšeničny, generalni sekretar Obrtne zbornice Slovenije, je ustanovil in soustanovil več malih podjetij, med njimi leta 1990 tudi podjetniško šolo GEA College. Je specialist managementa, podjetniški svetovalec in avtor vrste raziskav o dinamičnem podjetništvu in podjetniških gazelah v Sloveniji in EU.